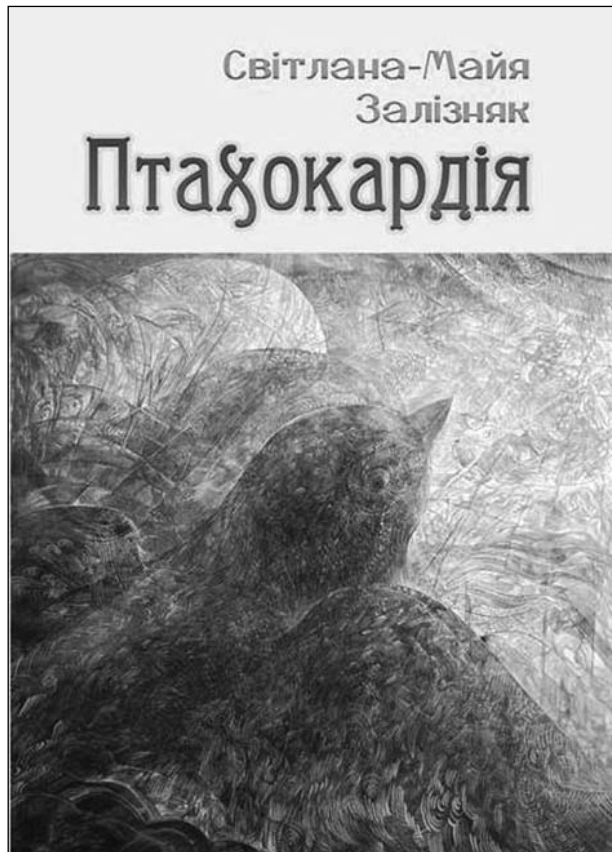

Богдан Завідняк

МЕТАФОРІКА «ПТАХОКАРДІЇ», АБО «ORDO AMORIS» СВІТЛАНИ-МАЙЇ ЗАЛІЗНЯК

СВІТЛАНИ-МАЙЇ ЗАЛІЗНЯК

Хто я – оцій столикій людві, що пливе у штурм...

**Світлана-Майя Залізник,
«Ілюмінатор. Лета»**

Армагедон метафор, мов з Ротацій.
Прапервні подано до столу – споживай.
Не треба більше див, маніфестацій,
Смакуй попкорн – космічний коровай.
А я ще поживу, о мій Гораций,
Де квітне рими веселковий рай.
Хіба поети створені для рацій?!
Гори воно вогнем ясним, палай!
Ще віршем дихає живе безсмертя,
Протрух миршавий колос до трухи,
Шпарини зір наближують роки,
Наземна втіха градами пожерта.
У місті тепер в моді вояки.
Прошу не жертви – світла милосердя.

Богдан Завідняк

Чиста жива поезія – у відтінках, гамах кольорів, доторках до душі... немовби обминає нас флером чарівної Музи: то пригубить до нестями, то пожурить до сліз, то пропече душу тривожним неспокоєм – бо не дає приспати пульсуючий нерв поета, знайшовши його в сьогоднішній за віком, за фахом, за саном – та все ж відпускає в реальний світ. Місія поезії – кликати, вести, запалювати крилатими формулюваннями смолоскип правди, щоб чистим її словом очищувати і облагороднювати людське єство. І добре, коли такими якостями володіє сам поет. Про таких говоримо – у них на ночівлі сама Поезія. Коли ж сам катарсис із царини поетики. Ще Аристотель це збагнув і віддав перевагу поезії над іншими улюбленими предметами: метафізикою та історією.

Муза полтавської поетеси Світлани-Майї Залізник неприховано володіє всіма цими якостями високої поезії, водночас вражає нас стереометрич-

ною глибиною наскрізного бачення народження поезії: їй не так важливо показувати себе в повний ріст, як удається строфа за строфою народжувати ідеальні поетичні світи у присвяченому ритуалі віршованого дійства. В таку поезію закохуєшся з першого погляду, знаючи, що вона не зрадить твій смак, не опромінить зухвалим поглядом неофіта, а по звичаю рання церковних отців, подарує духовну іскрину і полегшує від тягот земного існування. Така вона, Майя:

Бує дармовизна-чистотіл.
Аврал на морі, переділи суші...
Зриваю пелюстки в країні бджіл –
І чищу... чищу серце...
Чим би – душу?

В авторки знаходимо їй притаманну лексику, звороги, неологізми, архаїзми, метафори. Її Муза родом із сьогоднішнього: говорить добірною україн-

ською, однак не рідко то сленгом, то на фені, то на інгліш... освітлена театральною рампою мегаполісного інтерконтинентального світу вся напоказ бентежить відвертими сальвадордалівськими маскарадними костюмами, все приховуючи за сюрреалістичним макіяжем від модних кутюр'є вродливу дівчину, яка знає високу ціну своїй природній калокагатії середньоукраїнського Едему, втираючи носа давньоелладській скульптурній красуні.

БІСЕРНИЙ ВІРШ

О Джеммо в сукні, що творив Карден.
Тобі чужі мої буденні муки.
Хто не писав рядків, отой блажен.
Лише павук буває шестируким.

А я – звичайна жінка, ще земна.
Із хаосу вирізьблюю порядок.
Безкрилий наговп нишк і розпинав.
Слизькучі змії не жаліли яду.
Усе б мені встигати, йти у ніч,
Лишаючи петельку, бісеринку...
Зуміти посміхатися на спіч,
Узяти на фуршеті лиш мачинку.

Скуштовано амброзію кохань,
Зорію на всіх жевжиків критично.
Поетизують способи злягань...
Я – супокійна, майже прагматична.

О Джеммо-лялько в тапцях золотих,
Ти не пораниш пальчика до кривці.
Тобі не ллють у каву кислоти
Зайці безхвості, молочайні вівці.

Дивлюсь на тебе: порцеляна, шовк.
А в мене цебра яблук і грушок.
Десь профурсетки, ложі, сінема...
Кориці слоїк, щось медку нема.
О звабо дивна, серги аж до пліч.
А я – у вирі слів і протиріч.

Поетесі Залізняк добре вдаються ліричні описи психологічного стану панночок, панянок, зрілих пань, тобто жіноча тема, що не дивно, однак феміністичні мотиви не покликані самоцільно виражати поетичне обличчя, що само по собі природно, а провокувати новий погляд на речі: збурити емоції, щоб заспокоїти хвилю першого самолюбного враження та перейти до відвертої дорослої розмови про наболілі теми. Тут вона вкрай щира і стає не на жарт привабливою і палкою в розмові:

ТИ

Ти в цьому світі – мати і дружина.
Ти в пеклі буднів – порцеляна, сталь.

Тебе назвали – Сальвія, Гражина...
Дозволили вдягти чадру, вуаль.

Тобі дали цяцьки, трибуну, дошку.
Тебе на фресках бачили і ню...
І сина відберуть... криши окрошку...
І всиплють на сивини тютюну.

Тебе співати просять – голосисту.
І – знадну, вільгу – кинуть на пісок.
Течеш-мутнієш – років сорок... триста...
Аж поки не народиться Тюссо.

Такі поезії варто читати не покvapно, бо написані в стилі краших зразків української лірики. Зізнаюсь, їх у Залізняк чимало. Ось дві з улюблених:

ГІМН КОХАННЯ

Жив-був поет із тихою Гвіат –
Модисткою пальто і капелюхів.
Він торохтів у рань про плагиат,
На свята їхав до сестер у Глухів.

Вона статечніла – між книг, парсун.
І мріяла про доню, дачу, сливи...
У жовтні в ательє забіг співун,
Дверима гепнув, та й під шерхит зливи
Грайливо запитав: «А хочеш... слив?»
Муж – на межі...

Ні в бар, ні до спортзалу.
Обруч вогнисто груди охопив.
У серце кобра пристрасті вповзала!

Не мала молодичка тих принад,
Що здатні в кліть зазвати соловейка,
Тож пригадала: муж у снігопад
Вручав їй гімн із келишком глінтвейну.
Підносив екзотично – на свічі,
Співав натхненно. Дав манто з шиншили,
Потому став шукати хрін, ключі...
Той аркушик на дзиглику лишили.

Гвіат поклала гімн у фреш-бісквіт...
Співун його знайшов у перший вечір,
Зрадів безмірно, бо стомився гріть
Невправним юнкам худорляві плечі.

В обшарпаний салон «Мечта и явь»
Не понесу ні шовк, ні твід, ні байку.
Гвіат раює у котеджі солов'я!
Мережить бісером трико, фуфайки.

...Поет купив тінисту дачу в Бучі.
Читає псові бейти і газелі.
Повітря там вишневе, неядуче.
Лунає без Гвіаточки в оселі.

АНЯ

Вона товаришує із найманим бійцем і пацифістом.
Коли приходять потеревенити, пахтить винцем
і тістом.

Колишній вбивця то регоче, то в келих мутно
плаче.
– Як був у Лівії, дружина зрадила. Життя собаче.

Вона мовчить, обох жаліє, бо дружбани таки
хороші.

Не духопелили отут клієнтів, не позичали грошей.
Обидва – однокласники, ще сниться парта

крайня...
Коли її хтось хоче, вислизають: «Ми в скверик,
Аню...»

Безхатки лементять, а ще вигулюють Додо –
тер'єра.

Вона – повія середньостатистична, без сутенера.
Лиш три аборти відбула і двічі вени зашивали...
Вітчим бив по щоках, а п'яна мати жебоніла –
«мало...»

Задимлені іконки, пеньюари, псевдоорганзи,
зради.

А що дітей не буде, то вона частково навіть рада.
Перемотала пацифіста ручку металевим скотчем –
Бард пише на шматку шпалер у дощ, під ніс рядки
вуркоче.

Вона не любить шоколаду, Хічкока фільмів,
садо-мазо.

Із неї малював латентний гей-француз картину
маслом.

Ще параноїк був – курдупель – завів в котедж
посеред лісу.

Купив обручку, мармелад, весільну сукню і валізи.

Тепер у Ані крос щоденний – від школи
аж до хащі.

Оката жінка у веснянках, а світ кричить:
«Пропаща...»

Поява конфеті у звукоряді її рим – це народження поетичної тайни. Так вислизають за межі всього зайвого в поетичний інтим. Просто заворожує... Немає потреби чекати на впізнану риму. Вірш стелиться сам і живе своїм повноцінним життям.

Світлана-Майя Залізняк родом із Пирятина, що на Полтавщині. Епізоди з дитинства в Яготині та життєва проза у Великій Ялті, зокрема, праця в с. Гаспрі – це її оазиси, куди повертається думкою хоч на хвилину, мешкаючи нині ось уже двадцять років у Полтаві. Тут виходили друком її перші книжки, друкувалися вірші і проза.

ЖИТНЄ

У твоєї сестри буяніло весілля... Юрма
Кайфувала. Хто в пошуку чарки, хто сексу,
хто соку.

А до мене тулилася боком тілиста кума,
Офіцерик щипав: «Звідки ти – першосортна,
висока?»

До криниці підходили діти, ганяли котів...
Женихався до тітки Мокрини забейканий слюсар.
Я втрачала тебе. Знов на волю хлопчачу хотів.
З пелени висипала чортисьок блондиниста Люся.

Танцювали усі...
Обіймалися пари між груш.
В рань матуся твоя поливала плющі, каланхое.
Так і бачу тебе – кучерявця – у пломені руж.
...Я поплинула з Травників тих у чужому каное.
Пам'ятаю, що жито ламалося...

Коники – стриб...
Я зривала не сукню, а панцир колючого страху.
Десь отам, серед блиску літаючих пестошів...
риб...

Налетіла гроза – і поглинула світ вогнептаха.

Поетеса є лауреаткою Загальнонаціонального конкурсу «Українська мова – мова єднання» (2007), відзначена премією Пантелеймона Куліша за книги «Міць» та «Струм». Лауреат II-го Міжнародного поетичного конкурсу «Чатує в століттях Чернеча гора» за вірш «...те й поженеш» («Україну так модно любити...», 2014). Переможниця III-го конкурсу «Планета людей» за однойменний вірш (2015). Того ж року у львівському видавництві «Сполом» побачило світ видання її зібраних поезій, шестисторінкова «Птахокардія».

ЕПІКА

– Пиши епічне – радить мудрагель. –
Щоб серце й дух чіпкі лещата стисли!
Бо я творю, а текст... неначе гель,
І розтікаються по дереву мислі.
В тобі є міць, тож сагу сотвори –
Нехай майне кометою імення.
Я аркуш тер, вже зяє три діри.
А ти – вулкан метафор і натхнення.

Епічне...
Починаю.
Для шпака.
Орел не скосить на творіння ока.
Я опишу... шоломи Спартака,
Фалернські вина і юрму жорстоку.
Не омину Валерії принад,
Відваги й нетерпіння Еномая...

За вікнами дощі... каштанопад.
А крихт епічного – шукай! – немає.

...Постукала до мене в білий сон
Зневажена гречанка Евтибіда.
Хотіла нашептати щось... Клаксон
Злякав прояву. Ні ідей, ні сліду.

Мабуть, для епіки потрібен дим.
Я почекаю, вже згрібають листя.
– Пиши про мене сагу... досліди... –
Розсілася на лавці баба Христя.

– Ось геть, беззуба... – кашляє сусід.
У мене драматизму пуд і жменя.
...Не знаю, чим лишити вогнеслід,
Закарбувати (та поглибше...) ймення.

Поезія Світлани-Майї Залізняк має ще одну привабливу сторону. За мемуарним характером розмови про жіночу долю криється умовне перебирання долями жіночих образів на користь дару тієї отриманої особистої співучої сопілки. Вона привчає цінувати своє Его, дорожити скарбом отриманого буття, вести лінію самозахисту від зовнішнього шумовиння оманливих голосів, що кличуть до самозаспокоєння. Нерв серця її ліричної пташини б'ється в унісон із живим еством, прагне втілення, ласки, відозви.

ШУМОВИННЯ

Я не прийшла у твій лункий гарем –
Чекаги ночі на тафті червоній.
Хай інша ту неволью обере.
Згубилася обручка між півоній...

Ти ж бачиш: словотеча, віршопад.
Дзумлю собі – в шовкових травах бджілка.
Таку не вдовольняє мармелад,
Рахат-лукум, жага – щопонеділка.

Будуй палац у стилі рококо,
На зорекрадстві спійманий любаску.
Бурунисься хмаристе молоко...
Ось кличеш на розвеснену Аляску.

А мій, земний, все котить кавуни.
Наснився ти – порушився комфортик.
Влітаєш – без дарунка і вина.
Шуміння-шумовиння...
Пал в аорті.

Руйнуй плотини чи криши базальт –
Я не зйду з кармінного трампліна.
У мене, кажуть, оксамитний альт.
Любилися в колоссі, на хвоїнах...

Тепер – вільгота, гніздища всолод,
Ось геть...
Зірок пульсуючих не треба.
Смакую конфітюр, бо свій ренклад.
... а ти все більше схожий на Ереба.
Такі ж волосся, тенор-баритон.
Мусуєш тишу: «...йди у цинамон...»

Уже обраного тут жмутку поезій достатньо, щоб звернути увагу на рідкісну впізнаваність поетичного голосу Світлани-Майї, щедрість її ліричного обдарування, багатство і поліфонію мови, ерудицію та освіченість, що приходять із життєвим досвідом. У неї є свій порядок того вищого милосердя, яке самотньо робить нас людьми. За сповіддю душі починає народжуватися новий лад – порядок Любові.

Однак будувати – не ламати. Незвичними, але стрілчато влучними є рими полтавки. Вони буквально прокладають траєкторію лету віршованого потоку і стають зв'язковими у вірші, який оживає історичною пам'яттю (хліб-таліб («Ні, не пишу про подвиги...»)), печери-бегеери («Візаві»), бересклет-вельвет («Травнево-лапідарно»), прости-блокпости («Тих неборак – прости»), «молись»-стереориси («Стерео»), хосени-вени («Вірш по безсонню») тощо) у віршах-хроніках із нашого сьогодення. Можна лише порадити, що сіризна буднів пройшла очищення, мов зазнавши трутизну ціанідів, лягла золотими крупницями правдивої поезії. Читати ці поезії стає за честь. Не знати їх – дурним тоном. На них виховуватиметься майбутнє волелюбне покоління України.

У Світлани-Майї Залізняк не зауважуємо повторів. Складається враження, що збірка «Птахокардія» не укладена із жанрово розрізнених віршованих етюдів, а є антологією епічних перлин. Такого високого рівня монументалізму письма рідко кому вдається дотриматися. Книга втрачає ознак «товстушки», її стає дедалі більше бракувати зворушеному шанувальникові слова, що зачитав до корінців. Варто запізнатися з героями і героїнями поетичних віконць полтавки, що тепер уже навіки оселилися в цій будівлі, гомонять, радяться, підтримують один одного. Це її оселя стрілчатої вежі, де систолою і діастолою битиметься світле серце Поезії Світлани-Майї Залізняк.

Січень 2016 року